

Νότια Ευρώπη

Αντιδρώντας στην οικονομική κρίση :

Η γνώση του ESPON για τους φορείς χάραξης πολιτικής

Ανάπτυξη, Νέοι, Απασχόληση, Ανταγωνιστικότητα και Παραγωγικότητα, Ενέργεια, υποδομές, μετανάστευση, εκπαίδευση.

Η οικονομική κρίση στην Ευρώπη είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα μια οπτιμιστικής προσέγγισης στα οικονομικά στην πολιτική και στην αγορά γενικότερα. Αυτή η προσέγγιση στήριξε την ανταγωνιστικότητά της και τις ευκαιρίες απασχόλησης στις νέες τεχνολογίες (Στρατηγική της Λισαβόνας 2000) αλλά, την ίδια στιγμή, αδιαφόρησε για την οικονομική απόδοση της Ευρωπαϊκής ηπείρου. Τα ευρήματα του ESPON 2013 ερμήνευσαν την οικονομική κρίση γενικότερα στην Ευρώπη και ειδικότερα στη νότια μακροπεριφέρειά της. Τα έργα αυτά επιδίωξαν να υποστηρίξουν τις πολιτικές και τη λήψη αποφάσεων στην υιοθέτηση μέτρων συνοχής και λιτότητας μέσα από την αξιολόγηση των πιθανών πολιτικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων στις εμπλεκόμενες χώρες, περιφέρειες και πόλεις. Σε αυτή την κατεύθυνση, τα έργα του ESPON χρησιμοποίησαν μια πλατφόρμα που συνέλεξε κατανοητές αναλύσεις, δεδομένα, χάρτες, εργαλεία και οδηγίες. Το έργο «ESPON on the Road» είναι το αποτέλεσμα μιας κοινής προσπάθειας της Γαλλίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Ρουμανίας και επιδιώκει να προωθήσει την εδαφική ανταγωνιστικότητά τους. Απέδειξε ότι η ισοπέδωση των διαφορών είναι ένα μάταιο εγχείρημα. Αντιστρόφως, η τοποκεντρική προσέγγιση (**place evidence approach**) απέδειξε ότι οι διαφορές μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τον σχεδιασμό πολυτομεακών κοινών στρατηγικών που θα βασίζονται στην Πράσινη και τη Γαλάζια οικονομία. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων γενικών και τομεακών πολιτικών (π.χ. Ενέργεια, Γεωργία, Θαλάσσιες και Χερσαίες Μεταφορές, κλπ.) που σχετίζονται με συγκεκριμένα εδαφικά χαρακτηριστικά (π.χ. παράκτιες και χερσαίες περιοχές, μεγάλες μητροπόλεις και μικρές πόλεις) είναι υψίστης σημασίας για την προαγωγή της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω ολοκληρωμένων επενδύσεων και της διασφάλισης ότι οι πόροι για τη συνοχή διατίθενται επαρκώς στην διασύνδεση της συνοχής, του χωροταξικού σχεδιασμού, της καλής διακυβέρνησης και των καλών πρακτικών των θεσμικών φορέων.

Ευρωπαϊκές Τάσεις

Η Μεσόγειος Θάλασσα είναι ένα από ιδιόμορφα χαρακτηριστικά της Μακροπεριφέρειας της Νότιας Μεσογείου που περιλαμβάνει την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία. Ωστόσο, η περιφερειακή ποικιλομορφία της περιοχής αυτής μπορεί να κατηγοριοποιηθεί βάσει των παρακάτω τυπολογιών: κεντρικές και περιφερειακές, χερσαίες και παράκτιες περιοχές, νησιά, αστικές και αγροτικές, περιοχές που μπορεί να είναι αραιοκατοικημένες ή πυκνοκατοικημένες και να βρίσκονται σε πεδινές ή σε ορεινές περιοχές.

Τα έργα του ESPON 2013 αποκάλυψαν πλήθος προκλήσεων που η πολιτική καλείται να αντιμετωπίσει Συνδέονται με τη συμπεριφορά του πληθυσμού (ιδιαίτερος των μεταναστών) στη διάρκεια της κρίσης (βλ. EB 10). Επιπροσθέτως, μπορεί να συνδέονται με τον κίνδυνο της ενεργειακής ένδειας, με την κλιματική αλλαγή και την αποτελεσματική λειτουργία υλικών και άυλων υποδομών. Όλα αυτά πρέπει να ληφθούν υπόψη υπό το φως της επίδρασης της εδαφικής ανταγωνιστικότητας (σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) και σε σχέση με τις πολιτικές συνοχής και βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης που πρόκειται να υλοποιηθούν.

Σύμφωνα με την ανάλυση των κύριων δημογραφικών μοχλών (βλ.το έργο DEMIFER), παρατηρείται γήρανση του πληθυσμού σε όλη την Νότια Μακροπεριφέρεια. Αυτό οδηγεί στη σταδιακή μείωση της παραγωγικότητας. Μικρή ανακούφιση δίνει ο αυξανόμενος αριθμός του εργατικού δυναμικού μεταναστών στην Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία (1% ετήσια αύξηση στις μητροπολιτικές περιοχές.

Ως εκ τούτου, μια νέα διαρθρωτική οργάνωση μαζί με νέα μοντέλα διαχείρισης είναι απαραίτητα, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς ότι κάποιες χώρες βιώνουν μόνιμα (Ρουμανία) ή προσωρινά (Ιταλία) κύματα μετανάστευσης.

Η οικονομική κρίση έφερε στο προσκήνιο σημαντικές διαφοροποιήσεις στην ΕΕ των 28 κρατών μελών. Απέδειξε επίσης την έλλειψη ανταγωνιστικότητας και εδαφικής συνοχής της Νότιας Μακροπεριφέρειας, παρά το σχετικό εδαφικό κεφάλαιο. Η ανθεκτικότητα των μεγάλων πόλεων της περιοχής χτυπήθηκε έντονα από την κρίση. Αντιστρόφως, οι μεσαίες και οι μικρές πόλεις που βρίσκονται σε ευαίσθητες και περιβαλλοντικά απειλούμενες περιοχές, ανταποκρίθηκαν καλύτερα χάρη στο γεγονός ότι μπορούν να βασιστούν στην τοπική τους ταυτότητα και στην σταθερή οικονομία της οικογενειακής επιχείρησης. (Έργο TOWN).

Η διερεύνηση περιφερειακών δεδομένων αποκάλυψε τα υψηλά επίπεδα περιφερειακών αποκλίσεων κατά μήκος του ανατολικού και νότιου συνόρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι βασικές επιπτώσεις σε αυτές τις περιοχές είναι η στασιμότητα και η οικονομική ύφεση εξαιτίας της **χαμηλής πόλωσης** (πχ στη Ρουμανία)

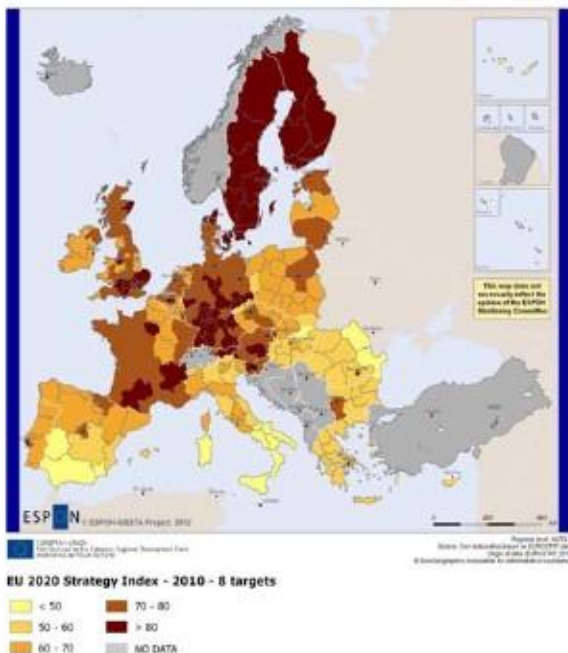
Σύμφωνα με το έργο KIT, οι επενδύσεις στην καινοτομία παράγουν διαφορετικά αποτελέσματα. Οι περιφέρειες και οι πόλεις που ευνόησαν την εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη (πχ στη Γαλλία – Παρίσι) οι οποίες προσελκύουν με τη σειρά τους περισσότερο τεχνολογικούς παρά τομείς υπηρεσιών γενικού σκοπού, ευνοούνται συνήθως από τέτοιες επενδύσεις.

Ομοίως, περιοχές όπου εφαρμόζεται η έξυπνη τεχνολογία (για παράδειγμα οι πολύ αστικοποιημένες περιοχές στη βόρεια Ισπανία και στη Μαδρίτη ή στη βόρεια περιοχή της Ιταλίας και τις Γαλλικές Άλπεις) είναι ευνοημένες. Σε αντίθεση, περιοχές που η ανάπτυξη τους βασίζεται στην μμητική τεχνολογία (Ρουμανία, Νότια Ιταλία και Ελλάδα) αποκομίζουν μικρά οφέλη από αυτούς τους τύπους επενδύσεων.

Η κλιματική αλλαγή, οι κίνδυνοι ενεργειακής φτώχειας και εξάρτησης είναι μερικοί από τους κύριους παράγοντες που προκαλούν αβεβαιότητα και αποτελούν προκλήσεις στη Νότια Μακροπεριφέρεια. Όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, αυτή η περιφέρεια στηρίζεται στην παροχή εξωτερικής ενέργειας (65% το 2025), που θα φτάσει το 80% για το αέριο. Η πυρηνική ενέργεια (κυρίως στη Γαλλία) και η πετρελαϊκή παραγωγή στη Βόρεια Θάλασσα (η οποία είναι εξαντλημένη) είναι αμφίβολο αν θα ικανοποιήσουν τη ζήτηση ολόκληρης της ηπείρου.

Αυτό θα γίνει ακόμη πιο δύσκολο αν λάβουμε υπόψη ότι τα Κράτη Μέλη πρέπει να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή παράγοντας μεγαλύτερες ποσότητες ανανεώσιμης ενέργειας, μειώνοντας την κατανάλωση διοξειδίου του άνθρακα και βελτιώνοντας την ενεργειακή απόδοσή τους (Στόχος «20-20-20»). Αυτό οφείλεται στην έλλειψη κοινής ενεργειακής πολιτικής και στο γεγονός ότι τα Κράτη Μέλη αρνούνται να συνάψουν μακροπρόθεσμες συμφωνίες με τις γειτονικές προμηθεύτριες χώρες (πχ Ρωσία και χώρες της Μέσης Ανατολής ως κανονικές προμηθεύτριες χώρες και την Τουρκία σαν χώρα διαμετακόμισης).

Χάρτης 1: Δείκτες της Στρατηγικής 2020 (SIESTA)

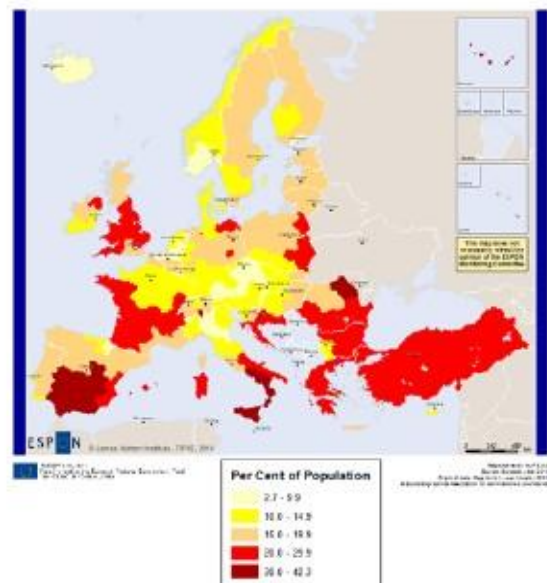

Εκτός από τις πιθανές επιπτώσεις αναφορικά με την απασχόληση, την παραγωγή, την τεχνολογία και το περιβάλλον, η παροχή ενέργειας έχει μια επιπλέον βασική διαρθρωτική επίπτωση στη Μακροπεριφέρεια και στις Νότιες πόλεις της. Αν και είναι έντονη η ύπαρξη ενεργειακών δικτύων στην περιοχή αυτή, οι περιφέρειες

πρέπει να συμφωνήσουν σε μια κοινή και ολοκληρωμένη ενεργειακή πολιτική που βασίζεται στην Πράσινη Οικονομία (πχ περαιτέρω ανάπτυξη της παραγωγής ηλιακής ενέργειας στις περιφέρειες της Μεσογείου).

Όλα τα Κράτη Μέλη της Νότιας Ευρώπης συμφωνούν σε αυτό και ελπίζουν ότι θα καταφέρουν να πετύχουν αυτούς τους στόχους χάρη στους πόρους της Στρατηγικής 2020, που θα τους επιτρέψουν τη δημιουργία κοινών διαμεσογειακών βιομηχανικών, ενεργειακών και τεχνολογικών εφοδιαστικών αλυσίδων. Η Νότια Μακροπεριφέρεια, ωστόσο, προσπαθεί ακόμη να διαμορφώσει πραγματικές αναπτυξιακές πολιτικές μετά την κρίση που θα συμβάλουν στη διατήρηση του αναπτυξιακού βήματος των Ευρωπαϊκών οικονομιών (βλ. έργο SIESTA, Χάρτης 1). Με μόνο στήριγμα τις δημόσιες επενδύσεις είναι αμφίβολο πως θα βοηθηθεί αυτή η περιοχή να διατηρήσει τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς της ανταγωνιστικούς στην παγκόσμια αγορά. Το χαμηλό επίπεδο της γνώσης σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (30 - 34 ετών και το ποσοστό των ανθρώπων που ποτέ δεν έχουν χρησιμοποιήσει κομπιούτερ (ειδικά στη Νότια Ιταλία και τη Ρουμανία) πρέπει να επιλυθεί άμεσα. Ομοίως, τα Κράτη Μέλη πρέπει να διαχειριστούν τα ποσοστά γυναικείας ανεργίας (η οποία συνήθως είναι υψηλότερη από αυτή των ανδρών), κυρίως στην Ιταλία, στην Ελλάδα και σε κάποιες περιοχές στην Ισπανία.

Χάρτης 2: Περιφέρειες απειλούμενες από τη φτώχεια (TIPSE on Eurostat 2012)

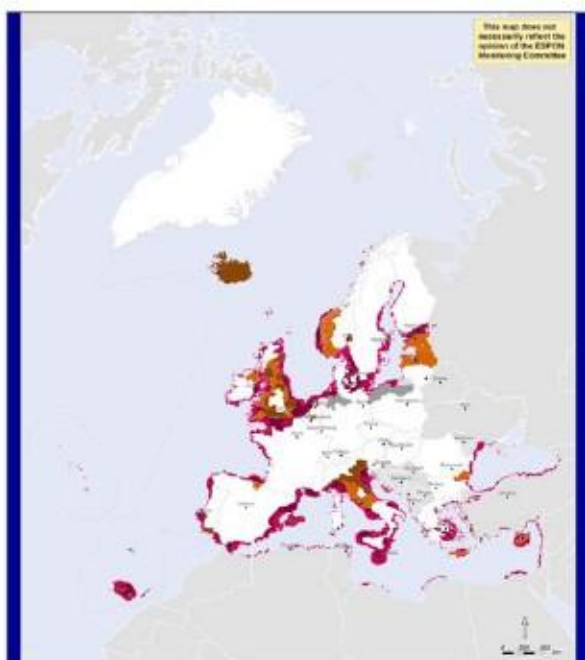
Μακροπεριφερειακές Τάσεις

Προκειμένου να γεφυρωθεί το κενό με άλλες Ευρωπαϊκές περιφέρειες, η Νότια Μακροπεριφέρεια μπορεί να βελτιώσει τις διασυνοριακές συμφωνίες και τα προγράμματα συνεργασίας (πχ. τα Alcotra, Marittimo-Maritime, Central Europe, Alpine Space, MED, South East Europe είναι μόνο μερικά από αυτά). Ακόμη, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των έργων TERREVI και ET2050, τα σενάρια αναφορικά με την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού στην περίοδο 2005-2050 δεν είναι ενθαρρυντικά και φαίνεται να μην υπάρχουν επαρκείς λύσεις ανάκαμψης από την πρόσφατη κρίση στο βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. (2015).

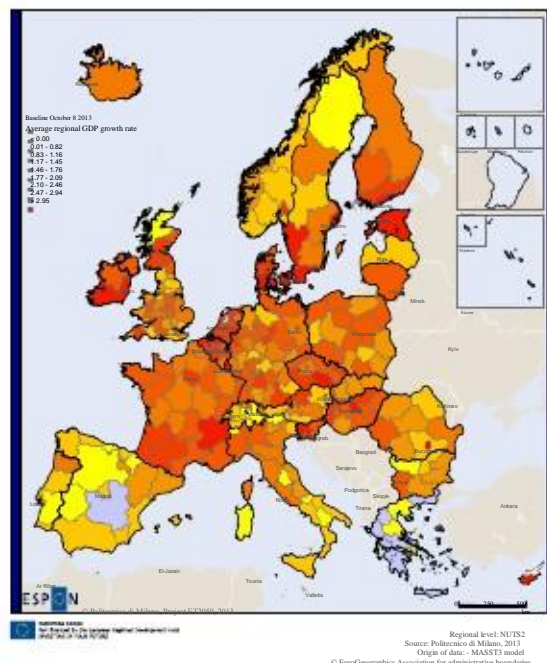
Οι καλύτερες προοπτικές απασχόλησης συνδέονται με τη Στρατηγική της Γαλάζιας Ανάπτυξης (βλ. DG Mare 2014) και τη διάδραση γης-θάλασσας (βλ. έργο ESaTDOR). Επιπλέον, η Μακροπεριφέρεια θα μπορούσε να ωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από ενέργειες σχεδιασμού που εμπλέκουν τους περιφερειακούς θαλάσσιους κόμβους που την υποστηρίζουν στην υλοποίηση των πράσινων και γαλάζιων στρατηγικών. Αυτό μπορεί να γίνει χάρη στο γεγονός ότι η Μεσόγειος Θάλασσα φιλοξενεί περίπου το 30% του παγκόσμιου τουρισμού, τον οποίο προσελκύει η πλούσια βιοποικιλότητα και η πολιτισμική κληρονομιά της περιοχής. Αναφορικά με την απασχόληση, η γαλάζια οικονομία, οι ανατιζόμενες με αυτήν δραστηριότητες (μεταφορές, εμπόριο, αλιεία, ενέργεια, τουρισμός και γαλάζια τεχνολογία) αποτελούν πολλαπλασιαστές οικονομικής μεγέθυνσης τόσο για τις παράκτιες περιοχές όσο και για την ενδοχώρα (Χάρτης 3). Η ναυτιλία και η ανάπτυξη των λιμένων αλλά και οι συνδεδεμένες με αυτά δραστηριότητες στοχεύουν επίσης στην προσδοκώμενη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και της ανάπτυξης πολιτικής για την επέκταση της ναυτιλίας μικρών αποστάσεων. Ομοίως, ο παράκτιος και ο θαλάσσιος τουρισμός είναι ένας σημαντικός τομέας στην οικονομία πολλών περιφερειών και πόλεων. Ο παράκτιος τουρισμός φιλοξενεί περίπου το 60% των Ευρωπαϊών τουριστών, απασχολεί επαγγελματικά περισσότερους από δύο εκατομμύρια ανθρώπους, παρέχει το 51% των κλινών και έχει πετύχει μια ετήσια ανάπτυξη 10% την τελευταία δεκαετία. Αυτή η ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί, συνεπώς, να συμβάλει στην αντιστάθμιση των υψηλών ποσοστών φτώχειας στην Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και τις αγροτικές περιοχές τους.

Χάρτης 3: Συνολική ένταση διάδρασης γης-θάλασσας: κύριες περιοχές (ESaTDOR)

Προκειμένου να διασφαλιστεί η καλή ανταποδοτικότητα των επενδύσεων, ζητείται από τους οργανισμούς και τους ιθύνοντες στη Νότια Μακροπεριφέρεια να επιλέξουν μεταξύ των ακόλουθων σεναρίων: (βλ. Σενάρια ET 20250, 2030 και 2050): Α) μεγάλες πόλεις ("MEGAs"), όπου το κράτος ευημερίας είναι ιδιωτικοποιημένο και το δημόσιο χρέος αποπληρώνεται με τη ραγδαία μείωση των δημοσίων δαπανών. Ο προϋπολογισμός για τις πολιτικές συνοχής είναι σε μεγάλο βαθμό μειωμένος στη λογική της Παγκόσμιας Τράπεζας, Β) δεύτερης ιεραρχικής βαθμίδας πόλεις ("Cities"), όπου οι εθνικές δημόσιες επενδύσεις επικεντρώνονται σε υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος (SGI) αυξάνοντας τις δημόσιες δαπάνες. Το δημόσιο χρέος δεν θα έχει πλήρως αποπληρωθεί το 2050 αλλά ο παρόν προϋπολογισμός για τις πολιτικές συνοχής θα διατηρηθεί μέχρι το 2030. Γ) αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές ("Regions"), στις οποίες οι δημόσιες πολιτικές επικεντρώνονται σε κοινωνικά ζητήματα σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Το δημόσιο χρέος θα έχει αποπληρωθεί το 2050 αλλά ο προϋπολογισμός για τις πολιτικές συνοχής θα είναι κατά πολύ αυξημένος. Το βασικό σενάριο δείχνει μια Ευρωπαϊκή ανάπτυξη δυο ταχυτήτων (βλ. ET20250, Χάρτης 3). Εξαιτίας της παρούσας κρίσης, οι χώρες της Νότιας Μακροπεριφέρειας επιδεικνύουν μετριότερη ανάπτυξη από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης, για τις οποίες έχει μεγαλύτερη σημασία η μεσοπρόθεσμη βελτίωση. Παρ' όλα αυτά, η Νότια Μακροπεριφέρεια θα μπορούσε η ίδια να παίξει έναν σημαντικό ρόλο στην ανάκαμψή της. Οι παγκόσμιες διαφορές (μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών) μειώνονται αλλά με φθίνουσα τάση και αυτό δεν επιτρέπει την πρόβλεψη για την αύξηση των ενδοπεριφερειακών διαφορών (Χάρτης 4).

Χάρτης 4: Περιφερειακή Ανισότητα (ET2050)

Το αποτέλεσμα είναι μια κρίση συνοδευόμενη από περιοριστικές οικονομικές πολιτικές για τις δημόσιες δαπάνες και το χρέος που παρέχουν περιορισμένες δυνατότητες ανάκαμψης σε λιγότερο

ευνοημένες χώρες, οι οποίες επηρεάστηκαν μεσοπρόθεσμα από την δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκονταν σε σχέση με τις δημόσιες δαπάνες. Θεωρείται, λοιπόν, ότι ένα proactive σενάριο που βασίζεται στην χωρική ανάπτυξη και στην Πράσινη οικονομία, αν και με αργούς ρυθμούς, θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντική ανάπτυξη για τη Νότια Μακροπεριφέρεια (SPAN-3). Εν τούτοις, η πραγματοποίηση αυτού του σεναρίου απαιτεί την ενεργό εμπλοκή των οικονομικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Δημιουργείται επίσης η ανάγκη για μια λεπτομερή ανάλυση των πιθανών ευκαιριών που μπορεί να ανακύψουν από την εφαρμογή της Γαλάζιας Πολιτικής στη Μεσόγειο και από την οποία ενδεχομένως πολλοί τομείς να ευνοηθούν (πχ. Κατασκευαστική δραστηριότητα, προηγμένες οικολογικές υπηρεσίες).

Τα νέα παραδείγματα Πράσινης Οικονομίας θα μπορούσαν να ευνοήσουν την ανάπτυξη των περιφερειών, των τεχνολογικών πόλων και των πόλεων στο Λατινικό Τόξο. Θα μπορούσαν να δημιουργήσουν υποκατηγορίες στους τομείς της παραγωγής με στόχο δευτερεύοντες πόλους ανάπτυξης και πόλεις μεσαίου μεγέθους, οι οποίες ήδη δραστηριοποιούνται στην παραγωγή πράσινης ενέργειας.

Ωστόσο, αυτό σημαίνει ότι τα ποσοστά ανάπτυξης στη Νότια Μακροπεριφέρεια και τις υποπεριοχές της θα παραμείνουν εξαιρετικά διαφοροποιημένα. Επιπλέον, αυτή η προσέγγιση δεν εγγυάται ότι οι μεγάλες αστικές περιοχές (όπως οι MEGAs) θα ωφεληθούν περισσότερο από άλλες απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές (πχ Νοτιοδυτική Ισπανία, Νοτιοδυτική Γαλλία και Νότια Ιταλία) οι οποίες προς το παρόν δεν αποδίδουν σε επίπεδο ανάπτυξης. Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν τα ποσοστά ανάπτυξης. Για παράδειγμα, οι τομείς των κτιρίων και των κατασκευών διαγράφουν φθίνουσα πορεία στην παρούσα χρονική στιγμή, ειδικά στις αστικές περιοχές όπου ο τουρισμός αναπτύσσεται σε συγκεκριμένες παράκτιες και αγροτικές περιοχές.

Η Γαλλία επικεντρώνεται στην παραγωγή ενέργειας, η Ελλάδα καλλιεργεί τη γαλάζια οικονομία, η Ισπανία επικεντρώνεται στην πράσινη οικονομία και τη βιωσιμότητα. Η Ρουμανία προσπαθεί να βελτιώσει την αστική-αγροτική ολοκλήρωση προκειμένου να μειώσει τον αντίκτυπο της παρούσας κρίσης σε περιφερειακό-τοπικό επίπεδο. Η Ιταλία προσπαθεί να ενδυναμώσει την πολιτική συνεργασία μεταξύ των Κρατών Μελών στη Νότια Μακροπεριφέρεια προκειμένου να αναπτυχθούν οι υποδομές στις παράκτιες και αγροτικές πόλεις.

Η ανάλυση των δεικτών προσβασιμότητας (βλ. έργο TRACC) έδειξε ότι η Νότια Μακροπεριφέρεια θα έπρεπε να επιδιώξει να επιτύχει ένα καλό επίπεδο στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου υποδομών όμοιο με αυτό της Γαλλίας. Αυτό θα τη βοηθούσε να ξεπεράσει τα όρια που επιβάλλει η περιφερειακή γεωγραφική της θέση και να προωθήσει τη σχέση της με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η καινοτομία (βλ. ΚΙΤ) μπορεί να ενδυναμωθεί με την εφαρμογή της βασικής γνώσης που παράγεται σε άλλες περιοχές ή με τη χρήση δημιουργικών και μιμητικών δεξιοτήτων. Ωστόσο, απαιτείται μια πιο δίκαιη χωρική κατανομή της καινοτομίας. Αυτή μπορεί να επιτευχθεί ανατρέχοντας στην Πράσινη Οικονομία και επενδύοντας ξανά στον βιώσιμο οικοτουρισμό, στο περιβάλλον και στο κοινωνικό-πολιτισμικό κεφάλαιο. Αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει την Μακροπεριφέρεια να ανακτήσει μια σταθερή περιφερειακή οικονομία (βλ. ATTREG, ESaTDOR).

Οι εθνικές και περιφερειακές πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής θα χρειαστεί να αναπτύξουν νέες στρατηγικές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για το χωρικό σχεδιασμό.

The ESPON on the Road Project is a Transnational Networking Activity of nineteen ESPON Contact Points, financed by the ESPON 2013 Programme with the aim to bring the results of applied research on European territorial development closer to decision making.

The ESPON 2013 Programme is part-financed by the European Regional Development Fund, the EU Member States and the Partner States Iceland, Liechtenstein, Norway and Switzerland. It shall support policy development in relation to the aim of territorial cohesion and a harmonious development of the European territory.

For more information visit the project website or follow us on facebook or twitter.
<http://esponontheroad.eu>

